

Екологія

УДК 630*2:502.131.1:338.242.2(477)(4-672)
DOI <https://doi.org/10.32782/NSER/2024-6.12>

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИКИ ЄС: ПРИРОДООРІЄНТОВАНЕ ЛІСНИЦТВО, БІОМАСА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗЕЛЕНОЇ РЕКОНСТРУКЦІЇ

Бондар Олександр Богданович

кандидат сільськогосподарських наук,
доцент кафедри екології та охорони здоров'я
Західноукраїнського національного університету
ORCID ID: 0000-0002-3448-8943

Погорєлова Оксана Мирославівна

кандидат біологічних наук,
доцент кафедри екології та охорони здоров'я
Західноукраїнського національного університету
ORCID ID: 0000-0002-6839-2253

Гливік Неля Богданівна

кандидат біологічних наук,
доцент кафедри медичної біології
Тернопільського національного медичного університету
ORCID ID: 0000-0002-8568-088X

У статті розглядаються сучасні підходи до управління лісовим господарством в Україні та у країнах Європейського Союзу. Особлива увага приділяється аналізу принципів наближеного до природи лісівництва (НПЛ) та їх впливу на забезпечення стійкості лісових екосистем. Основні акценти зроблено на результатах круглого столу «Деревина у відбудові та розвитку України», організованого FSC®, який став платформою для обговорення ролі деревини у зеленій відбудові країни. Зазначено, що, попри великий потенціал, лісове господарство України стикається з низкою викликів, таких як деградація лісів, значна частка санітарних рубок (60%) та низька частка ділової деревини (49%).

Європейський досвід свідчить про успішність інтеграційного підходу до управління лісами, що поєднує екологічні й економічні цілі. Основні принципи НПЛ, зокрема підтримання різноманітності лісових структур, використання місцевих деревних порід та збереження природних середовищ, сприяють сталому розвитку галузі. Такі стратегії ЄС, як EU Forest Strategy for 2030 та EU Biodiversity Strategy for 2030, можуть бути корисними прикладами для імплементації в Україні, сприяючи збереженню біорізноманіття та адаптації до змін клімату.

На VI Форумі Української лісової платформи обговорювали роль лісової біомаси як стратегічного ресурсу для енергетики та інших галузей. Учасники наголошували на необхідності цифровізації процесів лісовпорядкування, удосконалення моніторингу та гармонізації українського законодавства із нормами ЄС. Планується організація навчальних візитів до Латвії та інших країн, щоб українські фахівці могли перейняти передовий досвід управління лісовими ресурсами.

Результати дослідження показують, що для сталого розвитку лісової галузі Україні необхідно впроваджувати європейські практики, підвищувати ефективність використання лісових ресурсів і розвивати міжнародне співробітництво. У статті подано рекомендації щодо збереження біорізноманіття, зменшення незаконних рубок і вдосконалення системи управління лісами.

Ключові слова: лісове господарство, наближене до природи лісівництво (НПЛ), біорізноманіття, лісова біомаса, стійкість лісових екосистем, зелене відновлення, FSC, циркулярна економіка, реформи лісової галузі, міжнародна підтримка, законодавство ЄС, моніторинг лісів, сталий розвиток.

Bondar O. B., Pohorielova O. M., Hlyvka N. B. Sustainable development of Ukraine's forestry in the context of EU policy: nature-oriented forestry, biomass, and prospects for green reconstruction

Sustainable Development of Ukraine's Forestry in the Context of EU Policy: Nature-Oriented Forestry, Biomass, and Prospects for Green Reconstruction

The article explores modern approaches to forest management in Ukraine and the European Union. Particular attention is paid to analyzing the principles of closer-to-nature forestry (CNF) and their impact on ensuring the sustainability of forest ecosystems. The focus is on the results of the roundtable discussion "Wood in Ukraine's Reconstruction and Development", organized by FSC®, which served as a platform for discussing the role of wood in Ukraine's green reconstruction. It is noted that despite its significant potential, Ukraine's forestry sector faces a number of challenges, including forest degradation, a high share of sanitary logging (60%), and a low share of commercial timber (49%).

European experience demonstrates the effectiveness of an integrated approach to forest management that combines ecological and economic objectives. The key principles of CNF, such as maintaining diverse forest structures, using local tree species, and preserving natural habitats, contribute to the sustainable development of the sector. EU strategies such as the EU Forest Strategy for 2030 and the EU Biodiversity Strategy for 2030 can serve as useful models for implementation in Ukraine, supporting biodiversity conservation and adaptation to climate change.

At the VI Forum of the Ukrainian Forest Platform, the role of forest biomass as a strategic resource for energy and other sectors was discussed. Participants emphasized the need to digitize forest management processes, improve monitoring, and harmonize Ukrainian legislation with EU standards. Plans include organizing study visits to Latvia and other countries, enabling Ukrainian specialists to adopt best practices in forest resource management.

The research findings indicate that to ensure the sustainable development of its forestry sector, Ukraine must adopt European practices, improve the efficiency of resource use, and enhance international cooperation. The article provides recommendations for biodiversity conservation, reducing illegal logging, and improving forest management systems.

Key words: forestry, closer-to-nature forestry (CNF), biodiversity, forest biomass, forest ecosystem sustainability, green reconstruction, FSC, circular economy, forestry reforms, international support, EU legislation, forest monitoring, sustainable development.

Актуальність і проблематика. Світ сьогодні стикається з серйозними викликами, пов'язаними зі змінами клімату, деградацією лісів та необхідністю забезпечення сталого розвитку. Україна, яка перебуває на етапі відновлення після значних руйнувань, потребує інноваційних підходів до управління природними ресурсами. Одним із важливих напрямів є впровадження стійкого лісового господарства, що сприятиме збереженню біорізноманіття та адаптації до змін клімату [9].

На особливу увагу заслуговує концепція лісівництва, наближеного до природи. Вона дає змогу зберігати природні екосистеми, раціонально використовувати лісові ресурси й ефективно управляти лісовою біомасою. Проте для реалізації цього підходу в Україні необхідна його адаптація з урахуванням сучасних умов, зокрема в контексті зеленої відбудови та переходу до циркулярної економіки.

Крім того, критично важливим є налагодження ефективного діалогу між усіма зацікавленими сторонами – представниками влади, науковими колами, бізнесом, міжнародними організаціями та громадськістю. Це дасть змогу створити дієву лісову політику, яка відповідатиме сучасним викликам і стане рушієм сталого розвитку країни [9].

Ці актуальні питання були обговорені під час круглого столу «Деревина у відбудові та розвитку

України» та VI Форуму Української лісової платформи, де були окреслені можливі шляхи їх вирішення у сучасних реаліях.

Огляд останніх досліджень та публікацій, на яких ґрунтується авторський підхід, із визначенням невирішених аспектів проблеми. Однією з основних загроз для економіки лісової галузі є значне руйнування лісових ресурсів, спричинене активними бойовими діями в Україні [12]. Крім цього, актуальною є проблема незаконної вирубки лісів, яку можна вирішити шляхом посилення громадського контролю та участі громадськості [7, 8].

Український лісовий сектор має значний потенціал для розвитку, проте його реалізація залежить від активної підтримки Європейського Союзу у процесі відновлення постраждалих регіонів [1, 9]. Ці території після завершення війни можуть стати стратегічно важливими як для експорту деревини, так і для створення комплексних механізмів екологічного й економічного відновлення сільськогосподарських земель на рівні держави та об'єднаних громад.

Світові дослідження значною мірою присвячені питанням стійкого управління лісовими ресурсами та їх відновлення. У численних роботах висвітлюється концепція наближеного до природи лісівництва, що зосереджена на збереженні біорізноманіття, мінімізації екологічних ризиків

і адаптації лісів до кліматичних змін [2, 6, 10]. Окремо розглядаються європейські практики сталого лісокористування, впровадження біорізноманіття у лісову діяльність та інтеграції лісової біомаси в циркулярну економіку.

Зокрема, дослідження Forest Stewardship Council® (FSC®) підкреслюють важливість відповідального управління лісами, яке сприяє розвитку зеленої економіки та запобігає виснаженню природних ресурсів [3, 11]. Аналогічно WWF-Україна звертає увагу на важливість збереження екосистемних послуг, які забезпечують ліси, та їхній внесок у кліматичну адаптацію.

Попри це, є кілька аспектів, які залишаються недостатньо дослідженими:

1) адаптація міжнародного досвіду до українських умов. Хоча європейські підходи є ефективними, їх інтеграція в Україні ускладнена через законодавчі, економічні та соціальні відмінності;

2) роль лісової біомаси в циркулярній економіці. Механізми раціонального використання деревної біомаси для енергетичних потреб і зеленої реконструкції досі мало вивчені;

3) співпраця між зацікавленими сторонами. Нестача налагодженого діалогу між владою, бізнесом, наукою та громадськістю уповільнює процес розробки та реалізації ефективної лісової політики;

4) моніторинг результатів. Необхідні сучасні методики для оцінювання впливу наближеного до природи лісівництва на екосистеми, а також ефективності впроваджених заходів.

У статті розглядаються ці питання, пропонуються практичні рекомендації для їх вирішення та аналізуються висновки, зроблені під час круглих столів і форумів, які стали важливими платформами для формування нових підходів до управління лісами в Україні.

Метою статті є дослідження сучасних підходів до управління лісовим господарством в Україні, зокрема аналіз концепції наближеного до природи лісівництва та оцінка можливостей використання лісової біомаси в рамках циркулярної економіки для сприяння екологічно орієнтованій відбудові країни. Основний акцент робиться на виявленні ключових викликів, які виникають при адаптації європейських практик до українських умов, а також на пошуку шляхів поліпшення взаємодії між владними структурами, науковими установами, бізнесом і громадськістю з метою розробки ефективної лісової політики.

Крім того, стаття спрямована на обґрунтування необхідності створення сучасних методик моніторингу та оцінки заходів у сфері лісівництва. Ці методики мають забезпечити точне оцінювання результатів впроваджених рішень і їхнього впливу на природні екосистеми. У роботі також запропоновано рекомендації, спрямовані на подолання

окреслених проблем, що сприятиме сталому розвитку лісового сектору України.

Виклад основного матеріалу дослідження. 23 липня 2024 року відбувся круглий стіл серії «Деревина у відбудові та розвитку України: державна політика, регулювання та цілі зеленого відновлення». Захід об'єднав широке коло учасників, серед яких були представники державних органів, наукових установ, неурядових організацій, міжнародних донорів, девелоперів та архітекторів. Організатором заходу виступила міжнародна некомерційна організація Forest Stewardship Council® (FSC®), яка активно працює над впровадженням відповідального управління лісами в всьому світі. Метою круглого столу було обговорення можливостей використання деревини у процесах зеленої відбудови та сталого розвитку України в умовах сучасних викликів.

FSC® активно підтримує розвиток зеленої та циркулярної економіки, сприяючи процесам екологічного відновлення. Серед основних спікерів заходу були: кандидат сільськогосподарських наук і дослідник УкрНДІЛГА, директор «FSC Україна» Павло Кравець (рис. 1), спеціаліст з економічного відновлення та сталого розвитку Брайан Мілаковський (рис. 2).

Учасники заходу спільно обговорювали можливості ефективного використання деревини для відбудови України за допомогою об'єднання зусиль представників різних галузей і сфер діяльності.

Порівняння ключових показників лісового господарства Польщі та України демонструє суттєві відмінності в підходах до управління лісовими ресурсами. Це зумовлено різними екологічними, економічними та соціальними факторами обох країн. Розглянемо основні висновки.

Польща має запаси деревини у розмірі 2,73 млрд м³, тоді як в Україні цей показник становить 2,28 млрд м³. Незважаючи на меншу площу, Польща демонструє кращий результат, що може свідчити про ефективніше використання та управління лісовими ресурсами.

У 2021 році Польща заготовила 42,2 млн м³ деревини, що майже удвічі більше, ніж в Україні (17,65 млн м³). Ця різниця вказує на вищий рівень інтенсивності лісокористування в Польщі, стабільний ринок деревини та продуктивніше управління галуззю (табл. 1).

Частка рубок головного користування в Польщі становить 75%, тоді як в Україні цей показник значно нижчий – 40%. Польща більше орієнтована на планове використання лісів для економічних цілей, тоді як в Україні більшу частку займають рубки санітарного характеру.

В Україні частка санітарних рубок сягає 60%, тоді як у Польщі – лише 25%. Це свідчить про значну деградацію лісів в Україні через шкідників,

Рис. 1. Павло Кравець, директор FSC Україна, кандидат сільськогосподарських наук та науковець УкрНДІЛГА [3]

Рис. 2. Брайн Мілаковський, експерт із питань економічного відновлення та сталого розвитку [3]

Таблиця 1

Порівняння показників лісового господарства Польщі та України [9]

Показники	Польща	Україна
Запаси деревини, млрд м ³	2,73	2,28
Обсяг заготівлі деревини у 2021 р., млн м ³	42,2	17,65
Частка рубок головного користування в заготівлі деревини, %	75,0	40,0
Частка санітарних рубок в заготівлі деревини, %	25,0	60,0
Частка ділової деревини в заготівлі ліквідної деревини у 2021 р., %	88,0	49,0
Частка паливної деревини в заготівлі ліквідної деревини у 2021 р., %	12,0	51,0
Обсяг заготовленої ділової деревини у 2021 р., млн м ³	37,1	8,18

хвороби чи інші чинники, які вимагають масштабного очищення лісів.

У Польщі 88% ліквідної деревини є діловою, в той час як в Україні цей показник становить лише 49%. Польща демонструє високий рівень ефективності рубок та якість лісової продукції, тоді як в Україні переважає деревина нижчої якості.

Частка паливної деревини в Україні значно перевищує польський показник – 51% проти 12%. Це вказує на орієнтованість України на викорис-

тання деревини як палива, що може бути викликано енергетичною кризою чи нестачею інфраструктури для переробки ділової деревини.

Обсяг заготовленої ділової деревини в Польщі у 2021 році становив 37,1 млн м³, що майже у п'ять разів більше, ніж в Україні (8,18 млн м³). Це вказує на вищу продуктивність і кращу організацію роботи лісового господарства Польщі.

Україна має значний потенціал для розвитку лісового господарства, але її показники свід-

чать про серйозні проблеми, зокрема деградацію лісів, низьку ефективність використання ресурсів та високий відсоток санітарних рубок. Польща, навпаки, демонструє сталість і ефективність у лісокористуванні. Для України важливо впровадити сучасні технології, адаптувати європейські практики та зосередитись на відновленні лісів, що забезпечить сталий розвиток галузі.

Серед основних спікерів заходу був професор Національного лісотехнічного університету України Орест Кійко. Він акцентував увагу на необхідності розвитку багатоповерхового дерев'яного будівництва та розширення виробництва меблів. Професор підкреслив, що використання деревини як відновлюваного ресурсу сприятиме відновленню житлового фонду, створенню нових робочих місць і забезпеченню стабільного економічного зростання. Крім того, Орест Кійко запропонував ініціювати створення ради лісового сектору при Кабінеті Міністрів України, посилаючись на успішний досвід функціонування подібної структури при Львівській обласній адміністрації.

Під час круглого столу розглянули ключові теми, включаючи державну політику у сфері лісового господарства, шляхи досягнення цілей зеленого відновлення та значення сертифікації FSC у цих процесах. Учасники активно обмінювалися думками, ділилися досвідом і визначили конкретні рекомендації для подальших дій.

10 липня 2024 року за ініціативи громадської спілки «Всесвітній фонд природи «Україна» (WWF-Україна) відбувся VI Форум Української лісової платформи, який отримав назву «Основи сталого використання лісових ресурсів: наближене до природи лісівництво та лісова біомаса».

Захід був організований для створення платформи, що забезпечує конструктивний діалог між владою, громадськістю, науковцями, бізнесом і міжнародними організаціями щодо формування майбутньої лісової політики України.

У форумі взяли участь близько 100 осіб, серед яких були представники Комітету Верховної Ради України з екологічної політики, Держлісагентства, ДП «Ліси України», національних природних парків і наукових організацій.

Перелічимо ключові теми форуму.

1. Впровадження принципів наближеного до природи лісівництва (НПЛ) в Європейському Союзі.

2. Роль НПЛ у відновленні та збереженні біорізноманіття.

3. Оцінка стану використання лісової та деревної біомаси в Україні.

4. Сталий підхід до використання біомаси відповідно до вимог Директиви REDIII.

До участі в обговореннях запросили представників державних установ, громадських організацій, бізнесу, науки, міжнародних інституцій та медіа, а також усіх зацікавлених у реформуванні лісової галузі України.

Українська лісова платформа є незалежним багатостороннім форумом, спрямованим на формування спільних підходів і цілей для розробки майбутньої лісової політики. Додаткову інформацію про платформу та її попередні форуми можна знайти на офіційному ресурсі організації.

Проведення заходу підкреслило значущість лісової біомаси як стратегічного ресурсу для енергетики та інших секторів економіки України. Для подальшого розвитку цього напрямку необхідне впровадження сучасних методів, таких як

Рисунок 3. Виступ професора НЛТУ України Ореста Кійка [4]

наближене до природи лісівництво, а також налагодження ефективного міжсекторного діалогу.

Форум став важливим етапом у формуванні сталої лісової політики України з урахуванням актуальних екологічних викликів. Основні європейські документи, які визначають принципи НПЛ, спрямовані на збереження біорізноманіття та підвищення стійкості лісів до кліматичних змін.

Ключові документи

1. EU Forest Strategy for 2030 (2021) – спрямовує на впровадження сталих лісових практик, зокрема НПЛ, для підтримки біорізноманіття та адаптації до змін клімату.

2. EU Biodiversity Strategy for 2030 (2020) – акцентує увагу на використанні НПЛ для захисту та відновлення лісів у Європі.

3. EU Guidelines on Closer-to-Nature Forest Management (2023) – містить принципи та приклади впровадження НПЛ на різних рівнях лісового управління.

Що стосується лісоуправління в Європейському Союзі, то протягом останніх десятиліть відзначається збільшення площ лісів, що нерідко пов'язано зі створенням штучних монокультур. Проте такі ліси негативно впливають на біорізноманіття. Багатовидові ліси мають значно більшу стійкість, функціональну різноманітність і здатність до адаптації. Держави ЄС активно застосовують підходи, наближені до природних, для підготовки лісів до змін клімату та поліпшення їхніх адаптаційних властивостей.

Крім того, спостерігається тенденція до виключення окремих лісових ділянок з експлуатації шляхом створення заповідників або місць із суворим охоронним режимом. Нові стратегії ЄС також наголошують на необхідності розвитку ланцюгів доданої вартості недеревної лісової продукції та впровадження механізмів оплати екосистемних послуг.

У країнах ЄС у сфері лісового господарства застосовуються два основних підходи до управління лісами.

Розподільчий підхід передбачає виділення окремих зон для природоохоронних цілей, таких як резервати, де втручання людини зведене до мінімуму або повністю виключене, а також територій для активного лісокористування.

Інтеграційний підхід спрямований на збереження біорізноманіття у процесі ведення лісового господарства із зосередженням на вирощуванні високопродуктивних насаджень. Цей метод є найпоширенішим серед країн Євросоюзу.

Основні принципи управління лісами в ЄС:

- 1) використання поодиноких і групових методів рубки;
- 2) сприяння природному відновленню лісів;
- 3) створення змішаних насаджень і різновікових деревостанів;
- 4) застосування місцевих видів дерев;

5) збереження старих дерев та важливих природних осередків;

6) організація добровільних «резерватів», де ліси розвиваються природно та без втручання людини;

7) відновлення водно-болотних угідь і поступова відмова від пестицидів.

Концепція наближеного до природи лісівництва (НПЛ) орієнтована на підтримку багатофункціональності лісів, зокрема їхньої здатності забезпечувати різні екосистемні послуги, такі як виробництво деревини, охорона біорізноманіття, захист водно-болотних екосистем та поглинання вуглецю. Для реалізації цих цілей важливо зміцнити екологічну складову частину лісового управління та забезпечити стабільність лісових екосистем.

Цей підхід розглядає ліси як складні екосистеми, що включають взаємодію різноманітних організмів (рослин, тварин, грибів, одноклітинних організмів) із неживими елементами середовища. Для підтримки біорізноманіття необхідно створювати структури лісів, що включають різні стадії розвитку, забезпечуючи різноманітні умови для існування численних видів.

Підходи НПЛ у різних регіонах Європи

1. *Північно-Східна Європа*: використовується метод імітації природних впливів і збереження природних структур лісів.

2. *Центральна та Східна Європа*: НПЛ реалізується за принципами Pro Silva, що передбачає поєднання ринкових та неринкових цілей.

3. *Західна Європа*: застосовується підхід постійного лісового покриву (Continuous Cover Forestry, CCF), орієнтований на підтримання стійкості лісових екосистем.

Основні принципи НПЛ

1. Вивчення природних процесів і створення умов для їх природного розвитку.

2. Підтримання різноманітності лісових структур.

3. Інтеграція екосистемних функцій лісів на різних просторових рівнях.

4. Використання моделей природних порушень у лісогосподарських системах.

5. Застосування методів заготівлі деревини з мінімальним впливом на довкілля.

Тема розвитку лісового господарства України стала центральною під час зустрічі заступника Міністра захисту довкілля та природних ресурсів України Олександра Семеня з представниками Представництва ЄС в Україні та Проекту ЄС «Інституційна та політична реформа дрібномасштабного сільського господарства в Україні».

На зустрічі обговорили прогрес у реформуванні лісового господарства України, заходи з гармонізації українського законодавства зі стандартами ЄС, а також питання подальшої технічної підтримки.

Основні аспекти, висвітлені під час обговорення

1. *Імплементация Регламенту ЄС 2023/1115*: документ регулює торгівлю товарами, пов'язаними зі знелісненням і деградацією лісів, на ринку ЄС. Він спрямований на зменшення незаконних рубок і поліпшення системи відстеження походження деревини.

2. *Розробка нових проєктів за підтримки ФАО*, зокрема цифровізація процесів лісовпорядкування.

3. *Експертна допомога проєкту ЄС*: спільна розробка законодавчих ініціатив, таких як законопроєкти «Про торгівлю товарами, що можуть призвести до знеліснення та деградації лісів», «Про залучення інвестицій у лісорозведення», а також створення методики моніторингу лісів.

Сторони домовились організувати навчальний візит до Латвії, щоб українські фахівці могли ознайомитися з досвідом моніторингу, контролю та управління лісовими ресурсами, перейнявши кращі практики.

Олександр Семенець наголосив, що Україна перебуває на фінальному етапі реформування лісового господарства. Підтримка міжнародних партнерів значно сприятиме впровадженню європейських стандартів управління лісами та стане важливим кроком до інтеграції України в ЄС.

Висновки

1. Порівняння України та Польщі показує суттєві відмінності в підходах до управління лісовими ресурсами. У Польщі частка ділової деревини становить 88%, тоді як в Україні – лише 49%, що свідчить про вищу ефективність польських лісгосподарських практик. Для підвищення ефективності Україна повинна впроваджувати сучасні методи управління та переробки деревини.

2. Наближене до природи лісівництво забезпечує сталість екосистем, зокрема їхню здатність поглинати вуглець та зберігати біорізноманіття. Європейські підходи, такі як принципи Pro Silva і постійного лісового покриву (CCF), демонструють високу ефективність. Для України важливо адаптувати ці підходи з огляду на місцеві екологічні умови.

3. Реформування лісового господарства України перебуває на завершальному етапі, але потребує подальшої технічної підтримки. У рамках співпраці з ЄС впроваджуються регламенти, такі як ЄС 2023/1115, та нові проєкти, включаючи цифровізацію лісовпорядкування. Навчальні візити до країн ЄС дадуть можливість українським фахівцям перейняти найкращі практики управління лісами.

Література:

- Бондар О.Б., Мельник Є.Є., Чернишенко О.Я. Синергія ризиків та перспектив: аналіз круглого столу та форуму щодо лісів України в контексті ЄС. *Екологічні науки*. 2023. № 2 (53), С. 209–214.
- Деревина у відбудові та розвитку України: державна політика, регулювання та цілі зеленого відновлення : круглий стіл. URL: <https://greenpost.ua/announcements/kruglyj-stil-derevyna-u-vidbudovi-ta-rozvytku-ukrayiny-derzhavna-polityka-regulyuvannya-ta-tsili-i72611>.
- Деревина у відбудові та розвитку України: державна політика, регулювання та цілі зеленого відновлення в Укрінформі : круглий стіл. URL: <https://photonew.ukrinform.com/stock-photo/quotkruglyy-stilquot-na-temu-quotderevyna-u-vidbudovi-ta-rozvytku-ukrainy-derzhavna-polityka-regulyuvannya-ta-cili-zelenogo-vidnovlennyaquot-v-ukrinformi-164618.html>.
- Ліси для всіх і назавжди: деревина у відбудові та розвитку України. URL: <https://nltu.edu.ua/index.php/novyny/lisy-dlia-vsikh-i-nazavzhdy-derevyna-u-vidbudovi-ta-rozvytku-ukrainy>.
- Лицур І.М., Карпук А.І. Механізм фіскального регулювання лісгосподарювання. *Економіка природокористування і сталий розвиток*. 2018. № 1–2 (20–21). С. 67–72.
- Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України URL: <https://mepr.gov.ua/ukrayina-poglyblyuye-spivpratsyu-z-yes-dlya-stalogo-rozvytku-lisovogo-gospodarstva/>.
- Павліщук О.П., Кравець П.В. Стратегічні пріоритети лісового господарства України в контексті «зеленої» економіки. *Економічний простір*. 2015. № 103. С. 227–238.
- Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 01.01.2020).
- Сошенський О.М. Підходи наближеного до природи лісівництва в ЄС та перспективи впровадження таких підходів в Україні : доповідь на VI Форумі Української лісової платформи «Основи сталого використання лісових ресурсів: наближене до природи лісівництво та лісова біомаса». 10 липня 2024 р. URL: <https://specials.wwf.ua/forest-platform/forum-vi>.
- Основи сталого використання лісових ресурсів: наближене до природи лісівництво та лісова біомаса : форум. URL: <https://uriffm.org.ua/uk/news/620>.
- Фурдичко О.І., Яремко О.П. Нові аспекти лісівництва щодо лісгосподарського виробництва на прикладі економічного регіону Поділля. *Збалансоване природокористування*. 2019. № 3. С. 5–15. <https://doi.org/10.33730/2310&4678.3.2019.185878>.
- Шершун М.Х., Касюхнич В.Ю. Економічна складова розвитку лісової галузі в умовах воєнного стану. *Збалансоване природокористування*. 2023. № 1. С. 45–52.

References:

1. Bondar, O.B., & Melnyk, Ye.Ie., Chernyshenko, O.Ia. Synerhiia ryzykiv ta perspektyv: analiz kruhloho stolu ta forumu shchodo lisiv Ukrainy v konteksti Yes [Synergy of risks and prospects: analysis of the round table and forum on forests of Ukraine in the context of the EU]. *Ekolohichni nauky*, 2 (53), s. 209–214. [in Ukrainian].
2. Kruhlyi stil “Derevyna u vidbudovi ta rozvytku Ukrainy: derzhavna polityka, rehuliuвання ta tsili zelenoho vidnovlennia” [Round table “Wood in the reconstruction and development of Ukraine: state policy, regulation and goals of green recovery”]. Retrieved from: <https://greenpost.ua/announcements/kruglyj-stil-derevyna-u-vidbudovi-ta-rozvytku-ukrayiny-derzhavna-polityka-regulyuvannya-ta-tsili-i72611> [in Ukrainian].
3. “Kruhlyi stil” na temu: “Derevyna u vidbudovi ta rozvytku Ukrainy: derzhavna polityka, rehuliuвання ta tsili zelenoho vidnovlennia” v Ukrinformi [“Round table on “Wood in the reconstruction and development of Ukraine: state policy, regulation and goals of green recovery” in Ukrinform]. Retrieved from: <https://photonew.ukrinform.com/stock-photo/quotkruglyy-stilquot-na-temu-quotderevyna-u-vidbudovi-ta-rozvytku-ukrayiny-derzhavna-polityka-regulyuvannya-ta-cili-zelenogo-vidnovlenniaquot-v-ukrinformi-164618.html>.
4. Lisy dlya vsikh i nazavzhdy: derevyna u vidbudovi ta rozvytku Ukrainy [Forests for all and forever: wood in the reconstruction and development of Ukraine]. Retrieved from: <https://nltu.edu.ua/index.php/novyny/lisy-dlya-vsikh-i-nazavzhdy-derevyna-u-vidbudovi-ta-rozvytku-ukrainy>.
5. Lytsur, I.M., & Karpuk, A.I. (2018). Mekhanizm fiskal'noho rehuliuвання lisohospodaryuvannya [Mechanism of fiscal regulation of forest management]. *Ekonomika pryrodokorystuvannya i stalyy rozvytok*, № 1-2 (20-21). s. 67–72. Kyiv: DU IEPSR NAN Ukrainy [in Ukrainian].
6. Ministerstvo zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy [Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine]. Retrieved from <https://mepr.gov.ua/ukrayina-poglyblyuye-spivpratsyu-z-yes-dlya-stalogo-rozvytku-lisovogo-gospodarstva/> [in Ukrainian].
7. Pavlishchuk, O. P., & Kravets, P. V. (2015). Stratehichni priorytety lisovoho gospodarstva Ukrainy v konteksti “zelenoyi” ekonomiky [Strategic priorities of forestry in Ukraine in the context of the "green" economy]. *Ekonomichnyy prostir*. 103, s. 227–238. [in Ukrainian].
8. Pro Osnovni zasady (stratehiyu) derzhavnoyi ekolohichnoyi polityky Ukrainy na period do 2030 roku: Zakon Ukrainy vid 28.02.2019 r. № 2697-VIII [On the Basic Principles (Strategy) of the State Environmental Policy of Ukraine for the Period up to 2030: Law of Ukraine of 28.02.2019 No. 2697-VIII]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19> (дата звернення: 01.01.2020). [in Ukrainian].
9. Soshenskyi, O.M. (2024). Pidkhody nablyzhenoho do pryrody lisivnytstva v YES ta perspektyvy vprovadzhennia takykh pidkhodiv v Ukraini (dopovid) [Approaches to close-to-nature forestry in the EU and prospects for the implementation of such approaches in Ukraine (report)]. VI Forum “Ukrayins'koyi lisovoyi platform” – “Osnovy staloho vykorystannya lisovykh resursiv: nablyzhene do pryrody lisivnytstvo ta lisova biomasa” 10 lypnya 2024 r. Retrieved from: <https://specials.wwf.ua/forest-platform/forum-vi> [in Ukrainian].
10. Forum “Osnovy staloho vykorystannya lisovykh resursiv: nablyzhene do pryrody lisivnytstvo ta lisova biomasa” [Forum “Fundamentals of sustainable use of forest resources: close to nature forestry and forest biomass”]. Retrieved from <https://urifm.org.ua/uk/news/620> [in Ukrainian].
11. Furdychko, O.I., & Yaremko, O.P. (2019). Novi aspekty lisivnytstva shchodo lisohospodars'koho vyrobnytstva na prykladi ekonomichnoho rehionu “Podillya”. [New aspects of forestry in relation to forestry production on the example of the economic region “Podillia”]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannya*, 3, s. 5–15. <https://doi.org/10.33730/2310&4678.3.2019.185878> [in Ukrainian].
12. Shershun, M.KH., & Kasyukhnych, V.YU. (2023). Ekonomichna skladova rozvytku lisovoyi haluzi v umovakh voyennoho stanu [The economic component of the development of the forest industry in the conditions of martial law]. *Zbalansovane pryrodokorystuvannya*, 1, s. 45–52 [in Ukrainian].